

**Становище за дисертационния труд на Тошко Ангелов Кръстев на тема
“ПУБЛИЧНИТЕ ПАРТИЙНОПОЛИТИЧЕСКИ РЕФЛЕКСИИ: МЕЖДУ ГРУПОВАТА
РАЦИОНАЛНОСТ И СОЦИАЛНИТЕ РЕАЛНОСТИ“**

**за присъждане на образователно-научната степен ”доктор ”
по научна специалност 05.11.01 Социология**

**От проф. д-р Андрию Бласко, Упсала Университет, Швеция
член на научното жури**

Представеният дисертационен труд възприема професионално-академичен подход към изследването на един проблем от изключителна важност не само за съвременния политически живот в България, но и в рамките на Европейския съюз и широката международна общност. Преоблемът, върху който се фокусира изследването, засяга превръщането на процеса на деформация, измама, секретност и манипулация в политическия живот в един от най-типичните черти на политиката в съвременния свят. Това, от своя страна, води до криза на знанието, ценностите, рационалността, демокрацията, и в крайна сметка до фундаментална промяна на характера на обществото. Особената важност на едно такова изследване се състои в това, че нито една страна днес, независимо от нейното равнище на благосъстояние, развитие и отвореност на обществения живот, не притежава имунитет срещу такова политическо ”заболяване.”

Въпреки че въпросът се изследва в очевидна връзка с начините, по които България се е развивала в социално и политическо отношение през последните 20-25 години, дискусиата убедително показва, че проблемът в действителност първо е възникнал в развитите демократични общества и пазарни икономики, където той възприема и сегашната си форма. Така проблемът по никакъв начин не се представя като уникален за развиващи се страни или за страни в преход от Съветски стил на централизирано планиране към демокрация и пазарна икономика. В същност, представеният труд ясно заявява, че именно развития свят се е превърнал днес в бастион на политическа и социална манипулация.

Представеният на вниманието на комисията текст защитава аргументирано и убедително своята теза и несъмнено представлява важен принос към обществените науки не само в България, но и в рамките на международната научна общност. Той остава впечатлението за едно дълбоко разбиране на третирания проблем. Към неговите достойнства, освен умелото изграждане на аргументирани тези, трябва да се добавят и теоретическите прозрения, адресирането на ключови събития и критичен материал, както и рационалните предложения на подходящи практически средства за разрешаване на проблема. Особено положително впечатление правят обширните дискусии на ключови термини и основни понятия, имащи отношение към аргументацията на тезите, като например това за рефлексия, както и фактът, че и непосредствените и по-отдалечените във времето последствия на визирания проблем са внимателно анализирани. Изградената за целта на изследването теоретична рамка е добре балансирана и напълно подходяща за целите на аргументацията.

Един аспект на дискусиата, който аз намерих за особено важен и интересен, засяга контрола върху достъпа до знание от страна на тези, които упражняват власт, като основа на манипулацията на индивиди, групи и широката общественост с оглед да запазят и защитят тяхното собствено монополизирание на властта. Манипулацията, по този начин, се трансформира в основна техника за упражняване на власт и форма на деформация на политическата рефлексия. Това прави възможно, от страна на тези на власт, да контролират не само общественото мнение в най-общ смисъл, но и съзнанието и саморефлексията на тези, които те непосредствено контролират. Това което е особено важно в случая е, че манипулацията води до деформирани рефлексии не само от страна на тези, които са контролирани, но и на тези, които са на власт и контролират.

Една друга важна линия на аргументация в представения текст е, че адекватното знание на социалните условия и процеси може да стимулира автентично социално ангажиране и социална активност. Това представлява разчупване на порочния круг на манипулацията на знанието, ранжирано от страна на тези, които поддържат монопол върху познанието с цел обслужване на собствени икономически и политически интереси. По-нататък се обосновава твърдението, че това води до съществена промяна в съществуващото положение, при което политическата власт е преследвана, поддържана и упражнявана с цел да служи на интересите на един ограничен политически елит чрез използването на средствата, идентифицирани в текста, като измама, лъжа и секретност. Предложената дискусия убедително демонстрира, че тази ситуация, която подкопава и демокрацията и пазарната икономика, напълно деформира политическите и социалните отношения в обществото, включително и политическите отношения и дейности на самия политически елит, а дори и тези в рамките на различните видове граждански дейности от страна на широката общественост.

Предоставянето на адекватно знание, в този смисъл, се налага не само като едно възможно, но и естествено решение на обезпокоителната ситуация, обрисувана в дисертационния труд. Този момент несъмнено би могъл да звучи още по-убедително, ако се подкрепи от една подробна дискусия за начина, по който това знание би могло да се комуникира по един ефективен начин не само в рамките на една по-широка група от интелектуалци и обществоведи, т.е. отвъд рамките на групата, в която то е получено, но и в рамките на най-широките политически и обществени кръгове. Това може да бъде представено като важен елемент от процеса, при който адекватното знание на актуалното положение в обществото, от страна на интелектуалците, ще доведе до регенериране на политическия живот, на политическата активност, както и на демократичните отношения в обществото.

Потенциалът на развитието на дискусиата в това направление може да се види във факта, че аргументацията на развитите в дисертационния труд тези до момента, в който се повдига въпросът за липсата на адекватно знание, е изключително силна и убедителна. Струва ми се, обаче, че тежестта и силата на аргументацията в подкрепа на основната теза на този текст, а именно, че социалният живот, и особено политическият живот, са били деформирани от начина, по който властта е била упражнявана в обществото, изисква една по-обстойна и съществена дискусия на твърдението, че достъпът до адекватно знание от страна на интелектуалците и широката публика ще доведе до оздравителен процес на възстановяване на пазарната икономика и демократичното правителство.

Разбира се, важноста на повдигнатия въпрос за зависимостта на демократичния процес от адекватното знание за социалните и политическите процеси е такава, че той несъмнено заслужава една разширена дискусия и развитие в рамките на един следващ труд под формата на самостоятелна монография или серия от статии. Главната цел на представения дисертационен труд е да дефинира в ясни термини и да изследва в дълбочина набора от политически и социални проблеми, които съставляват главната тема на този текст, включително и тяхните последиствия, и тази цел е постигната. Дискусията в рамките на настоящия текст, касаеща потенциала на адекватното знание за действителното състояние на обществото да предизвика и окуражи една демократична социална промяна е достатъчно развита за целите на дисертацията, като същевременно предоставя една добра основа за бъдеща изследователска работа и публикации. С оглед на това, че дисертационният текст се отличава с едно достатъчно високо качество, струва ми се целесъобразно и препоръчително той да бъде направен достъпен за една по-широка публика като се публикува като книга.

В заключение мога да заявя, че предложеният текст отговаря на изискванията към един дисертационен труд за присъждане на степен „доктор” по научна специалност Социология, и то по един особено убедителен начин. Моето мнение е, че присъждането на тази степен на Тошко Ангелов Кръстев за неговия труд е напълно правомерно и заслужено.

Упсала, 2014-01-27

Андрю Бласко